

Projektowane zmiany w egzekucji sądowej ze świadczeń z pomocy społecznej¹

W dniu 8 stycznia 2010 r. Sejm RP uchwalił i przekazał do Senatu projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw – druk sejmowy nr 2396, druk senacki nr 757². Jedną ze zmian, które wprowadza projekt, jest dodanie w art. 831 k.p.c. § 6, według którego świadczenia z pomocy społecznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³ nie podlegają egzekucji. Stanowisko w sprawie projektu zgłosiły senackie komisje: Rodziny i Polityki Społecznej oraz Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej – druki senackie nr 757A i 757B, nie wnosząc propozycji poprawek w zakresie proponowanych zmian art. 831 k.p.c., a więc wiele wskazuje na to, że proponowana zmiana kodeksu zostanie przyjęta⁴.

Ogólnie rzecz ujmując, pomysł uregulowania wprost problemu egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej uznać należy za dobry,

¹ Informacje o projektowanych zmianach w egzekucji sądowej ze świadczeń z pomocy społecznej są uzupełnieniem rozważań Autora zawartych w artykule *Egzekucja sądowa ze świadczeń z pomocy społecznej*, PPE 2009, nr 9, s. 23 i n. [przypis red.].

² www.senat.pl.

³ Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362.

⁴ W chwili oddawania artykułu do druku projekt był ponownie przedmiotem prac Sejmu, po zaproponowaniu przez Senat poprawek. Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć pod adresem internetowym: <http://orka.sejm.gov.pl/SQL.nsf/poskomprocall?OpenAgent&6&2316>.

ponieważ obecny stan prawny stwarza bardzo dużo problemów interpretacyjnych i w wypadku niektórych świadczeń z pomocy społecznej bardzo trudno było określić, czy podlegają one zajęciu, czy nie. Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej są: a) zasiłek stały, b) zasiłek okresowy, c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, e) pomoc dla rodzin zastępczych, f) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, g) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, h) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd. Ustawa przewiduje również świadczenia niepieniężne, z natury swej niepodlegające egzekucji, jak np. praca socjalna. Pierwsze z wymienionych w art. 36 ustawy świadczeń – zasiłek stały – regulowany jest szczegółowo przez art. 37 tejże ustawy, zgodnie z którym przysługuje on pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, a w myśl ust. 2 – również pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Do zasiłku tego odpowiednie zastosowanie znajduje art. 87 § 3 k.p., zgodnie z którym potrącenia z wynagrodzenia za pracę mogą być dokonywane do wysokości trzech piątych wynagrodzenia w razie egzekucji świadczeń alimentacyjnych, a w razie egzekucji innego rodzaju świadczeń – do połowy. W myśl art. 833 § 2 k.p.c., ograniczenie egzekucji z wynagrodzenia za pracę dotyczy wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania. W obecnym stanie prawnym uznać należy, że zasiłek stały, jako świadczenie wypłacane okresowo, jest objęty dyspozycją przepisu art. 833 § 2 k.p.c. Tę samą zasadę odnieść należy do zastępujących comiesięczny dochód danej osoby zasiłków okresowych.

Pozostałe świadczenia, wymienione w art. 36 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, uznać należy za podpadające pod art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., w myśl którego nie podlegają egzekucji sumy przyznane przez

Skarb Państwa na specjalne cele (w szczególności stypendia, wsparcia), chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z urzeczywistnieniem tych celów albo z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Świadczenia z art. 36 ust. 1 lit. c)–g) ustawy o pomocy społecznej są niewątpliwie wsparciem dla osób z nich korzystających. Egzekucja z nich nie jest więc możliwa, z wyjątkiem egzekucji wierzytelności alimentacyjnych. Zdaniem autora artykułu, w obecnym stanie prawnym nie powinno się też prowadzić egzekucji z zasiłków celowych, a to ze względu na przeznaczenie ich na ściśle określone cele, które z powodu egzekucji mogłyby nie zostać zrealizowane.

Wymienione w art. 36 ust. 1 lit. h) ustawy o pomocy społecznej wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd powinno być obecnie przedmiotem egzekucji na zasadach ogólnych, jako wynagrodzenie, a nie środek wsparcia⁵.

Obecny stan prawny w zakresie egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej jest więc stosunkowo skomplikowany, a proponowana nowelizacja zmierza do jego uproszczenia, co samo w sobie jest zjawiskiem pozytywnym. Wyłączy jednak możliwość egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej należności alimentacyjnych, ponieważ nie wprowadza w tym zakresie żadnych wyjątków. Warte przemyślenia ze względów społecznych byłoby pozostawienie w ograniczonym zakresie możliwości egzekucji z tych świadczeń należności alimentacyjnych, np. z zasiłków stałych oraz z wynagrodzenia należnego opiekunowi. Urzeczywistniono by w ten sposób istniejącą w prawie polskim zasadę szczególnego uprzywilejowania wierzycieli alimentacyjnych. Wymaga to jednak od senatorów trudnego zważenia interesów dwóch ubogich w większości grup: korzystających z pomocy społecznej i wierzycieli alimentacyjnych, a ostatecznie żadne z wybranych rozwiązań nie może zadowolić obu tych grup.

⁵ Szerzej na temat dopuszczalności egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej zob. artykuł wymieniony w przypisie 1.